

Warszawa, 19 sierpnia 2023 r.

Prof. dr hab. inż. Piotr Woyciechowski
Wydział Inżynierii Lądowej
Politechnika Warszawska
Al. Armii Ludowej 16
00-637 Warszawa

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr. inż. Marty Klerni-Hnat
pt. „Koszty kontroli jakości w ocenie betonu”

Podstawę formalną opracowania recenzji stanowi pismo Przewodniczącego Rady Dyscypliny Inżynieria Lądowa, Geodezja i Transport Politechniki Rzeszowskiej prof. dra hab. Tomasza Siwowskiego, z dn. 14 lipca 2023 r., wynikające z uchwały Rady Dyscypliny z dn. 12 lipca 2023 r., powołującej mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej p. mgr inż. Marty Kierni-Hnat, w postępowaniu prowadzonym wg przepisów Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Rozprawa doktorska p. mgr Kierni-Hnat została przygotowana w Politechnice Rzeszowskiej. Jej promotorem jest dr hab. inż. Izabela Skrzypczak, prof. ucz. a promotorem pomocniczym dr inż. Grzegorz Bajorek, prof. ucz.

1. Charakterystyka ogólna pracy

Rozprawa ma charakter analityczno-badawczy, liczy 202 strony i składa się z 9 rozdziałów oraz wykazu literatury obejmującego 266(!) pozycji, a także streszczenia w językach polskim i angielskim. Praca zawiera także krótki wykaz oznaczeń i symboli.

W rozdziale pierwszym pracy Autorka formułuje problem naukowy i cele rozprawy oraz przedstawia strukturę opracowania. Rozdział 2 i 3 zawierają przegląd wiedzy dotyczącej kontroli jakości – przy czym w rozdz. 2 mowa jest o zasadach ogólnych z nawiązaniem do budownictwa, zaś w rozdz. 3 znajduje się uszczegółowienie, odnoszące się do normowych i innych narzędzi oceny jakości

betonu. Rozdziały 4, 5 i 6 zawierają zagadnienia związane z analizą ryzyka wystąpienia kosztów jakości, określeniem czynników wpływających na te koszty oraz sposobami identyfikacji tych kosztów. W rozdziałach tych, na podstawie literatury ale i własnych analiz oraz doświadczeń praktycznych Autorka formułuje własne koncepcje, stanowiące podstawę autorskich rozwiązań, stanowiących główne osiągnięcia pracy (rozd. 7 i 8). Koncepcje autorskie zwarte w rozdz. 4-6, to propozycja sposobu doboru kart kontrolnych (rys 3.5), lista potencjalnych rodzajów kosztów jakości betonu (tab. 4.2) wraz z propozycją metodologii szacowania ryzyka ich wystąpienia oraz analiza znaczenia tzw. błędów kwalifikacji dla kosztów jakości betonu.

Najważniejszymi elementami rozprawy doktorskiej są rozdziały 7 i 8, zawierające oryginalne rozwiązanie sformułowanego problemu naukowego w postaci autorskiej metody uwzględnienia niezawodności konstrukcji w projektowaniu mieszanki betonowej z uwzględnieniem kosztów (algorytm na rys. 7.13) oraz autorskiego algorytmu hierarchicznej analizy zmienności produkcji betonu (rys. 8.3).

Pracę kończą syntetyczne podsumowanie oraz wskazanie potrzebnych kierunków dalszych badań (rozd. 9).

2. Ocena merytoryczna rozprawy

2.1. Dobór tematu i cel rozprawy

Kontrola jakości betonu w produkcji jest zagadnieniem złożonym i niezwykle ważnym z punktu widzenia użyteczności i niezawodności obiektów budowlanych. Sposób tej kontroli regulowany jest podstawowo przez zapisy normy PN-EN 206 a łączny koszt działań kontrolnych ma duży udział w sumarycznych kosztach produkcji betonu towarowego, sięgający 1/4 - 1/3 kosztu produkcji, co wpływ znacząco na rynkową cenę betonu. Konkurencyjność rynkowa, sprowadzana często głównie do najniższej ceny sprzedażowej, sprawia, że producenci wybierają najtańsze rozwiązania kontroli jakości, korzystając dodatkowo z faktu, że norma PN-EN 206 w swoich regulacjach uwzględnia wyłącznie ryzyko producenta, pomijając praktycznie ryzyko klienta (wykonawcy robót, inwestora, użytkownika obiektu). Zagadnienie kosztów jakości w produkcji betonu jest w znacznym stopniu niedookreślone w dokumentach odniesienia i w analizach literaturowych, a producenci analizują problem w sposób nieusystematyzowany i bardzo różny w poszczególnych

przedsiębiorstwach. Ponadto zagadnienie kontroli jakości betonu w produkcji nie jest jasno powiązane z kwestią niezawodności konstrukcji.

Wszystkie wymienione przesłanki stanowiły podstawę wyboru tematu rozprawy przez Doktorantkę i pozwoliły Jej sformułować ambitne cele naukowe, odpowiednie do poziomu oczekiwanego w rozprawie doktorskiej oraz teorii niezawodności konstrukcji.

Autorka podjęła złożone zadanie opracowania metod i narzędzi wspomagających proces produkcyjny betonu towarowego, służących określaniu kosztów jakości z wykorzystaniem nowoczesnych metod statystycznych, analizy ryzyka i metod wielokryterialnego wspomaganie decyzji.

Tematykę i cele rozprawy oceniam wysoce pozytywnie w świetle wymagań stawianych rozprawom doktorskim.

2.2. Ocena rozwiązania problemu naukowego zawartego w rozprawie

Główny problem naukowy sformułowany w rozprawie nie ma charakteru tradycyjnej tezy. Autorka sformułowała problem naukowy, którym jest zbudowanie naukowo uzasadnionych oryginalnych narzędzi zarządzania jakością w produkcji betonu towarowego. W zamyśle autorki narzędzia te mają łączyć w sobie metody projektowania mieszanki betonowej z uwzględnieniem niezawodności konstrukcji, optymalizację kosztową kontroli zgodności i minimalizację ryzyk dotyczących kosztów jakości oraz hierarchicznej oceny poziomu jakościowego wytwórni.

Rozwiązanie postawionego problemu naukowego bazuje na olbrzymim doświadczeniu praktycznym Doktorantki oraz jej biegłości w posługiwaniu się statystyką matematyczną. Podstawą analiz jest duża baza danych, którą Autorka stworzyła na potrzeby rozprawy, analizując dokumentacje kontroli jakości z kilku wytwórni betonu towarowego, z lat 2017-2022, w tym np. ok 5000 wyników badań wytrzymałości na ściskanie.

Autorka przedstawia dwa główne efekty rozwiązania problemu naukowego. Pierwszym jest algorytm pozwalający wzbogacić normowe kryteria zgodności w kontroli betonu o aspekt niezawodnościowy odniesiony do konstrukcji z tego betonu. Jest to podejście oryginalne, ciekawie zilustrowane przykładami i stanowi istotny walor naukowy rozprawy.

Drugim efektem dokumentującym rozwiązanie w rozprawie problemu naukowego jest autorski „hierarchiczny model zmienności betonu”, syntetycznie

przedstawiony w formie grafu (tab. 8.3). Jest to zaawansowane oryginalne narzędzie, które ma nie tylko niezaprzeczalny walor naukowy, ale także może stanowić pomoc w optymalizacji produkcji dla wytwórców betonu. Nie mogę jednak nie zwrócić w tym miejscu uwagi na fakt, że Autorka w swoich analizach ogranicza się wyłącznie do klasy wytrzymałości na ściskanie, pomijając szereg innych cech mieszanki betonowej i betonu, niejednokrotnie kluczowych w wielu konstrukcjach. Tak więc proponowany model trzeba by jednak nazwać nieco precyzyjniej – „hierarchiczny model zmienności wytrzymałości na ściskanie betonu”. Jest to tym bardziej zasadne, że – jak wiadomo – zmienność innych cech betonu (reologicznych, trwałościowych, transportowych) rządzi się często odmiennymi prawami niż cechy mechaniczne.

Wartościowe merytorycznie są także analizy zawarte w rozdziale 3 rozprawy, które prowadzą do sformułowania własnej propozycji schematu decyzyjnego doboru odpowiedniego rodzaju kart kontrolnych do oceny jakości w produkcji betonu (rys. 3.5). Interesującym i wartym zauważenia jest także wątek identyfikacji czynników ryzyka w produkcji betonu związanych z tzw. kosztami jakości (tab.4.2) oraz kwantyfikacja istotności tych czynników (tab. 5.1).

2.3 Ocena warsztatu naukowego Kandydatki, Jej wiedzy teoretycznej w zakresie dyscypliny i umiejętności samodzielnego prowadzenia badań

Autorka jest wybitnym, rozpoznawalnym w skali krajowej, specjalistą z zakresu technologii betonu i ma wieloletnie doświadczenie naukowe, praktyczne i dydaktyczne w tym zakresie. Wiedza p. mgr Kierni-Hnat w zakresie funkcjonowania wytwórni betonu, systemów jakości i zakładowych kontroli produkcji w tych wytwórniach jest bardzo duża, o czym świadczy swoboda i biegłość z jaką Autorka radzi sobie z olbrzymimi i często skomplikowanymi dokumentacjami z wytwórni, wyciągając z nich w sposób syntetyczny to, co potrzebne do realizacji tez badawczych postawionych w rozprawie. Zgromadzenie olbrzymiej bazy danych, jej uporządkowanie i umiejętność analizowania z wykorzystaniem zaawansowanych narzędzi statystycznych, duża biegłość w zakresie procedur normowych ale i podstaw teoretycznych, które pozwoliły te regulacje stworzyć, dowodzą umiejętności samodzielnego, świadomego planowania i prowadzenia badań. Warsztat naukowy Doktorantki wzbogacony jest o szeroką wiedzę z zakresu statystyki, teorii niezawodności, zagadnień optymalizacji ale także o umiejętność łączenia teorii i realiami wytwórni betonu. Doktorantka prezentuje pełen wachlarz walorów

naukowych typowych dla przedstawicieli szkoły naukowej, którą od lat tworzy Promotorka rozprawy – prof. Izabela Skrzypczak.

Reasumując tę część recenzji, wiedzę teoretyczną, warsztat naukowo-badawczy Autorki i umiejętność samodzielnego prowadzenia badań oceniam jednoznacznie pozytywnie.

3. Uwagi krytyczne

3.1 Konstrukcja rozprawy

Rozprawa jest zasadniczo skonstruowana zgodnie z zasadami sztuki, aczkolwiek nie jest łatwe w przyjętej konwencji klarowne „wyłuskanie” z rozprawy elementów czysto autorskich, własnych oraz elementów analiz literaturowych. Na przykład w rozdziale trzecim znajduje się ciekawa autorska analiza zakończona własną propozycją doboru rodzaju karty kontrolnej w procesie oceny jakości betonu. Nie wynika to jednak ani z tytułu rozdziału ani ze spisu treści. Podobne wrażenie pojawia się w kilku innych miejscach pracy. W mojej opinii Autorka nie w pełni zapanowała nad pewnym chaosem, wynikającym z wielości wątków poruszonych w rozprawie, a także zbyt często odwoływała się do literatury przedmiotu, tam gdzie oczekiwane było jasne przedstawienie własnych dokonań naukowych. Mimo tych uwag krytycznych, całość opracowania oceniam wysoko.

3.2 Uwagi szczegółowe

- Rozprawa jest napisana dość starannie, dobrą polszczyzną, nie jest jednak wolna od sporej liczby literówek, których nie będę przytaczał, poddając pod rozwagę staranną korektę pracy, w przypadku korzystania z niej w przyszłych publikacjach;
- jest zrozumiałe, że rozprawa koncentruje się wokół wytrzymałości na ściskanie betonu ale – jak wiadomo – ocena zgodności obejmuje znacznie szerszy zakres działań niż tylko kontrola wytrzymałości. W rozprawie zabrakło szerszego spojrzenia na jakość betonu w formule od ogółu do szczegółu, tak aby u ewentualnego czytelnika nie pozostało odczucie, że „jakość = wytrzymałość”. Warto tu na przykład zauważyć, że jednostkowy (na 1 próbkę) koszt kontroli (badania) większości innych cech betonu jest dużo wyższy niż w przypadku ściskania normowej „kostki-piętnastki”;
- rys. 20 – na rysunku pokazano osiem sfer „domu jakości” oznaczonych cyframi rzymskimi – niestety nigdzie nie podano co oznaczają poszczególne cyfry i jaki jest sens ułożenia sfer w formę „domku” w kratkę lub w prążki; co więcej wydaje się, że

jedna ze sfer rysunku (wąski pasek między VI i VII) nie ma numeru... wprowadzenie tego rodzaju nieopisanego „obrazka” do rozprawy naukowej nie służy powadze dzieła;

- rozdz. 7 str. 100 – autorka pisze, że cyt.: „Wszystkie sposoby projektowania mieszanki betonowej opierają się na kryteriach związanych wyłącznie ze statystycznym charakterem procesu produkcji betonu i są ograniczone do określenia średniej wytrzymałości betonu na ściskanie.” Nie jest to stwierdzenie trafne a nawet wręcz nieprawdziwe. Znanych jest szereg metod projektowania, w których to nie wytrzymałość jest determinantą a inne cechy betonu (np. gęstość betonu lekkiego lub ciężkiego, samozagęszczalność SCC), zaś wytrzymałość jest jednak w jakimś stopniu wielkością wynikową, służebną wobec innych cech kompozytu;

- rozdz. 7 szumnie zapowiada, że zawiera informacje o „projektowaniu mieszanki opartym na niezawodności i kosztach betonu” – ale w treści rozdziału nie ma nic o faktycznym projektowaniu mieszanki (tzn o projektowaniu składu - w/c, zawartość cementu itp.) – bardzo brakuje tu w treści rozprawy faktycznego odniesienia do projektowania mieszanki;

- str. 99 – metody Paszkowskiego, Bukowskiego, Kluza i Eymana – to klasyka historycznego projektowania betonu. Warto jednak zauważyć, że obecnie dominują metody empiryczne, w tym przede wszystkim tzw. metoda zaczynu i jej rozmaite warianty. Metody oparte na trzech równaniach – a więc wymagające wiedzy o wodożądności składników oraz współczynnikach materiałowych A we wzorze Bolomeya – są obarczone dużym błędem, a ponadto w zasadzie nie pozwalają uwzględnić roli domieszek. Nie zgadzam się zatem z Autorką, co do tego jak dziś projektują się betony w wytwórniach...;

- str. 147 – rys 7.11 – nie jest zrozumiałe co właściwie przedstawia ów rysunek – na osi pionowej jest „współczynnik zmienności dla **nośności**” (wg podpisu pod rysunkiem) gdy tymczasem opis w tekście (ponad rysunkiem) sugeruje inny sens zmiennej i zawiera inne oznaczenia niż na rysunku. Analiza przedstawionej zależności obejmuje jedno zdanie na str. 148. W efekcie czytelnik pozostaje z głębokim niedosytem. Bardzo proszę o komentarz w ramach dyskusji na obronie, dotyczący związku pomiędzy równaniem (7.8) i funkcjami na rysunku 7.11 (jak wyznaczono punkty na wykresie?) oraz szerszej interpretacji przedstawionej zależności;

- str. 151 – interesująca jest postać funkcji kosztu na rys. 7.14 – z kontekstu wynika, że jest to równanie teoretyczne, wymyślone na potrzeby przykładu. A jak w warunkach rzeczywistych stworzyć taką funkcję? O ile powstanie funkcji z rys 7.13 (koszt vs fcm) jest dość oczywiste, o tyle nie potrafię wyobrazić sobie eksperymentu lub analizy, która umożliwiła by mi jako producentowi stworzenie funkcji jak na rys. 7.14. Bardzo proszę o komentarz w ramach dyskusji na obronie.

4. Wniosek końcowy

Zagadnienie kosztów jakości, w tym kosztów kontroli jakości w produkcji betonu jest istotne zarówno z powodów technicznych – inżynierskich, w tym niezawodnościowych, jak i w kontekście ekonomicznym. Autorka rozprawy, poruszając się biegle zarówno w teorii kontroli betonu jak i w praktyce realizacji tej kontroli przez producentów, podjęła trudne zadanie powiązania kolejnych elementów kontroli produkcyjnej z zapewnieniem niezawodności konstrukcji, proponując autorskie podejście do zagadnienia. Badania i analizy, które przeprowadziła pozwoliły stworzyć oryginalne narzędzia oparte o zasady statystyki i teorię niezawodności ale jednocześnie bazujące na podstawach normowych z zakresu wytwarzania betonu. Wartość merytoryczna i naukowa proponowanych rozwiązań jest wysoka i, w mojej opinii, mogą one stanowić nie tylko podstawę postępowania doktorskiego, ale mają także potencjał aplikacyjny.

Jak wykazano w recenzji, rozprawa doktorska p. mgr inż. Marty Kierni-Hnat spełnia wymagania Ustawy w zakresie oryginalnego rozwiązania problemu naukowego, wykazania ogólnej wiedzy teoretycznej Kandydatki w dyscyplinie naukowej inżynieria lądowa, geodezja i transport oraz wykazania umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez Doktorantkę. W związku z tym, w oparciu o przepisy Ustawy i Rozporządzenia, **pozytywnie opiniuję przedłożoną rozprawę doktorską i wnoszę o dopuszczenie p. mgr inż. Marty Kierni-Hnat do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych w dyscyplinie inżynieria lądowa, geodezja i transport.**

P. Kocyłowski